

PŘÍLOHA 2

UJEDNÁNÍ O PRAVIDLECH A ŘÍZENÍ PŘI ŘEŠENÍ SPORŮ

Členové se dohodli takto:

Článek 1

Uplatňování a jeho rozsah

1. Pravidla a řízení podle tohoto Ujednání se použijí na spory předložené na základě ustanovení, týkajících se konzultací a ustanovení o řešení sporů podle dohod, uvedených v dodatku 1 k tomuto Ujednání (dále v tomto Ujednání uváděných jako „uvedené dohody“). Pravidla a řízení podle tohoto Ujednání se budou uplatňovat též na konzultace a řešení sporů mezi Členy, týkající se jejich práv a závazků podle ustanovení Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (dále v tomto Ujednání uváděné jako „Dohoda o WTO“) a tohoto Ujednání posuzovaných samostatně nebo společně s jinou uvedenou dohodou.
2. Pravidla a řízení podle tohoto Ujednání se použijí, pokud nestanoví jinak zvláštní nebo dodatková pravidla a řízení pro řešení sporů, obsažená v uvedených dohodách, která jsou uvedena v dodatku 2 k tomuto Ujednání. V rozsahu tohoto rozdílu mezi pravidly a řízeními podle tohoto Ujednání a zvláštními a dodatkovými pravidly a řízeními, uvedenými v dodatku 2, budou použita zvláštní nebo dodatková pravidla. Dojde-li ve sporech, zahrnujících pravidla a řízení podle více než jedné uvedené dohody, ke konfliktu mezi zvláštními nebo dodatkovými pravidly a řízeními podle dohod, které jsou předmětem zkoumání a sporné strany se nemohou dohodnout na pravidlech a řízení ve lhůtě 20 dní od vytvoření skupiny odborníků, předseda Orgánu pro řešení sporů, uvedeného v odstavci 1 článku 2 (dále v tomto Ujednání uvedeném jako „DSB“), určí po konzultaci se spornými stranami ve lhůtě 10 dní od předložení žádosti některého Člena pravidla a řízení, která budou použita. Předseda se přitom bude řídit zásadou, podle níž by zvláštní nebo dodatková pravidla a řízení měla být použita tehdy, je-li to možné a pravidla a řízení stanovená tímto Ujednáním by měla být použita v míře nezbytné pro zabránění konfliktu.

Článek 2

Orgán pro provádění dohody

1. Tímto se zřizuje Orgán pro řešení sporů, který bude provádět tato pravidla a řízení a, pokud není stanoveno jinak v uvedených dohodách, konzultace a řešení sporů podle uvedených dohod. DSB proto bude moci ustavit skupiny odborníků, přijímat zprávy skupin odborníků a Odvolacího orgánu, zajišťovat dohled nad prováděním rozhodnutí a doporučení a schvalovat suspensi koncesí a jiných závazků podle uvedených dohod. Pokud jde o spory, vyplývající z uvedené dohody, kterou je Vícestranná obchodní dohoda, výraz „Člen“ použitý v tomto Ujednání bude zahrnovat pouze ty Členy, kteří jsou stranami příslušné Vícestranné obchodní dohody. Jestliže DSB postupuje podle ustanovení o řešení sporů Vícestranné

obchodní dohody, jen ti Členové, kteří jsou stranami této dohody, se mohou zúčastnit na přijímání rozhodnutí nebo opatření přijatých DSB, pokud jde o tento spor.

2. DSB bude informovat příslušné Rady a Výbory WTO o vývoji ve sporech, týkajících se ustanovení příslušných uvedených dohod.

3. DSB se bude scházet tak často, jak to bude nezbytné pro uskutečňování jeho funkcí ve lhůtách stanovených tímto Ujednáním.

4. V případě, že pravidla a řízení podle tohoto Ujednání předpokládají, že DSB přijme rozhodnutí, učiní tak cestou konsensu¹.

Článek 3

Obecná ustanovení

1. Členové potvrzují svou oddanost principům řešení sporů, uplatňovaným dosud v souladu s články XXII a XXIII GATT 1947 a pravidlům a řízením, jak jsou dále rozpracována a modifikována v tomto Ujednání.

2. Systém řešení sporů WTO je zásadním elementem pro zajištění bezpečnosti a transparentnosti mnohostranného obchodního systému. Členové uznávají, že poslouží ochraně práv a závazků, vyplývajících pro Členy z uvedených dohod a vyjasnění existujících ustanovení těchto dohod v souladu se zvykovými pravidly výkladu mezinárodního práva veřejného. Doporučení a rozhodnutí DSB nemohou rozšířit nebo zmenšit práva a závazky předvídané uvedenými dohodami.

3. Rychlé řešení jakékoli situace, za níž se Člen domnívá, že výhoda, vyplývající pro něj přímo nebo nepřímo z uvedených dohod, je zmenšena opatřeními přijatými jiným Členem, je podstatné pro fungování WTO a pro udržení spravedlivé rovnováhy mezi právy a povinnostmi Členů.

4. Doporučení nebo rozhodnutí přijatá DSB budou vedena úsilím o dosažení uspokojivého řešení věci v souladu s právy a povinnostmi, vyplývajících z tohoto Ujednání a uvedených dohod.

5. Všechna řešení, přijatá k otázkám formálně nastoleným podle ustanovení uvedených dohod, týkajících se konzultací a řešení sporů, včetně rozhodnutí rozhodčího řízení, budou v souladu s těmito dohodami a nebudou rušit nebo zmenšovat výhody, vyplývající z těchto dohod pro jakéhokoli Člena, ani nenaruší uskutečňování jakéhokoli cíle těchto dohod.

6. Vzájemně dohodnutá řešení otázek formálně nastolených podle ustanovení uvedených dohod, týkajících se konzultací a řešení sporů, budou oznámena DSB a příslušným Radám a Výborům, před kterými mohou všichni Členové vznést v této věci jakoukoli otázku.

7. Před podáním odvolání Člen přezkoumá, zda opatření podle těchto řízení bude účelné. Cílem mechanismu řešení sporů je zajistit uspokojivé řešení sporu. Přednost je dáována takovému řešení, které je pro sporné strany společně přijatelné a které je v souladu s uvedenými dohodami. V případě, že nedojde k společně přijatelnému řešení, je prvním cílem mechanismu řešení sporů obvykle zajistit, aby byla dotčená opatření odstraněna, jestliže jsou shledána neslučitelnými s ustanoveními jakékoli uvedené dohody. K vyrovnaním lze přikročit pouze tehdy, jestliže je okamžité odstranění opatření neuskutečnitelné a pouze jako k dočasnému opatření na dobu, dokud nebude opatření, které je neslučitelné s uvedenou

¹ Rozhodnutí DSB se považuje za učiněná cestou konsensu v otázce, která mu byla předložena k posouzení tehdy, jestliže žádný Člen, který se účastní zasedání, na němž rozhodnutí bylo přijato, formálně neodporuje navrženému rozhodnutí.

dohodou, odstraněno. Posledním prostředkem, který toto Ujednání poskytuje Členům používajícím řízení při řešení sporů, je možnost suspendovat uplatnění koncesí nebo jiných závazků podle uvedených dohod na nediskriminačním základě, pokud jde o jiné Členy a za předpokladu, že k tomu DSB dá souhlas.

8. V případě, že došlo k porušení závazku podle uvedené dohody, má se předběžně za to, že toto opatření zakládá zrušení nebo zmenšení výhody. To znamená, že se obvykle předpokládá, že porušení pravidel má nepříznivý účinek na jiné Členy - strany takové uvedené dohody a v takových případech je tedy na Členech, proti kterým byla stížnost vznesena, prokázat opak.

9. Ustanovení tohoto Ujednání se nedotýkají práv Členů žádat oficiální výklad ustanovení uvedené dohody cestou přijetí rozhodnutí podle Dohody o WTO nebo uvedené dohody, kterou je Vícestranná obchodní dohoda.

10. Rozumí se, že žádost o smířčí řízení nebo použití řízení pro řešení sporů by neměla být zamýšlena ani považována za nepřátelský akt a že, vznikne-li spor, všichni Členové se takového řízení poctivě zúčastní se snahou vyřešit tento spor. Rozumí se dále, že žaloba a následná žaloba, týkající se jiné věci, by neměly být spojovány.

11. Toto Ujednání se použije pouze v případech nových žádostí o konzultace, předložených podle ustanovení uvedených dohod v den nebo po dni vstupu v platnost Dohody o WTO. Pokud jde o spory, v nichž byla žádost o konzultace podána podle GATT 1947 nebo podle jiné dohody, předcházející uvedenou dohodu před datem vstupu v platnost Dohody o WTO, zůstanou uplatňována² příslušná pravidla a řízení, která platí bezprostředně před datem vstupu v platnost Dohody o WTO.

12. Bez ohledu na ustanovení odstavce 11, jestliže je žaloba, opírající se o některou z uvedených dohod, podána rozvojovou členskou zemí proti rozvinuté členské zemi, žalující strana bude mít právo dovolávat se, na místo ustanovení obsažených v člancích 4, 5, 6 a 12 tohoto Ujednání, odpovídajících ustanovení Rozhodnutí z 5. dubna 1966 (BISD 14S/18), ledaže skupina odborníků usoudí, že lhůta uvedená v odstavci 7 tohoto Rozhodnutí je nedostačující pro předložení zprávy a v dohodě se žalující stranou bude moci být tato lhůta prodloužena. Pokud by byly rozdíly mezi pravidly a řízeními v člancích 4, 5, 6 a 12 a odpovídajícími pravidly a řízeními Rozhodnutí, druhé jmenované budou rozhodné.

Článek 4

Konzultace

1. Členové potvrzují své rozhodnutí posilovat a zlepšovat účinnost řízení při konzultacích použitých Členy.

2. Každý Člen se zavazuje posuzovat s porozuměním všechny připomínky, které mu budou zaslány kterýmkoli jiným Členem v souvislosti s opatřeními, dotýkajícími se působení jakékoli uvedené dohody, přijatými na jeho území a zabezpečit přiměřené možnosti ke konzultacím o těchto připomínkách³.

3. Pokud je předložena žádost o konzultaci na základě uvedené dohody, Člen, jemuž je žádost adresována, na ni odpoví, pokud není dohodnuto jinak, ve lhůtě 10 dní od obdržení

² Tento odstavec se použije rovněž na spory, kde zpráva skupiny odborníků nebyla přijata nebo zcela uplatněna.

³ V případě, že ustanovení jakékoli jiné uvedené dohody týkající se opatření přijatých vládami nebo oblastními nebo místními orgány na území Člena, jsou rozdílná od ustanovení tohoto odstavce, ustanovení této uvedené dohody budou rozhodná.

žádosti a poctivě zahájí konzultace ve lhůtě, která nepřekročí 30 dní ode dne obdržení žádosti s cílem dosáhnout vzájemně uspokojivého řešení. Jestliže Člen neodpoví ve lhůtě 10 dní po datu obdržení žádosti nebo nezahájí konzultace ve lhůtě nepřekračující 30 dní nebo ve lhůtě jinak vzájemně dohodnuté, po datu obdržení žádosti, pak Člen, který žádal o zahájení konzultací, bude moci přímo žádat o ustavení skupiny odborníků.

4. Všechny žádosti o konzultace budou oznámeny DSB a příslušným Radám a Výborům Členem, který o konzultace žádá. Každá žádost o konzultace bude předložena v písemné formě a bude obsahovat odůvodnění žádosti, včetně uvedení opatření, která se navrhuji a právní zdůvodnění žaloby.

5. V průběhu konzultací, uskutečňovaných v souladu s ustanoveními uvedené dohody a předtím, než budou přijata další opatření podle tohoto Ujednání, by se Členové měli snažit dosáhnout uspokojivého řešení záležitosti.

6. Konzultace budou důvěrné a nebudou na újmu práv, kterých by každý Člen mohl využít v dalším případném pokračování procesu.

7. Jestliže konzultace nevedou k vyřešení sporu v průběhu 60 dní po dni obdržení žádosti o konzultace, může žalující strana požádat o ustavení skupiny odborníků. Tuto žádost může předložit ve lhůtě 60 dní, jestliže strany, které se zúčastnily konzultací, dojdou společně k závěru, že konzultace nedokázaly spor vyřešit.

8. V naléhavých případech, včetně případů, kdy jde o zkazitelné zboží, zahájí Členové konzultace ve lhůtě, nepřesahující 10 dní od data obdržení žádosti. Jestliže na konzultacích není dosaženo řešení sporu do 20 dní po datu obdržení žádosti, může žalující strana žádat o ustavení skupiny odborníků.

9. V naléhavých případech, včetně případů, kdy jde o zkazitelné zboží, vyvinou sporné strany, skupiny odborníků nebo Odvolací orgán veškeré úsilí k urychlení procesu v největší možné míře.

10. V průběhu konzultací by Členové měli věnovat zvláštní pozornost problémům a zájmům rozvojových členských zemí.

11. Vždy, kdy se Člen jiný než Členové, účastníci se konzultací, domnívá, že má podstatný obchodní zájem v konzultacích vedených podle odstavce 1 článku XXII GATT 1994, odstavce 1 článku XXII GATS nebo podle odpovídajících ustanovení jiných uvedených smluv⁴, bude moci informovat tyto Členy, jakož i DSB ve lhůtě 10 dní po datu předání žádosti o konzultace podle zmíněného článku, o svém přání být přijat za účastníka konzultací. Tomuto Členovi bude umožněno stát se účastníkem konzultací za předpokladu, že Členové, jimž je žádost o konzultace adresována, uznají existenci podstatného zájmu. V takovém případě o tom budou informovat DSB. Pokud žádost o účast na konzultacích nebyla přijata, žádající Člen bude moci žádat o zahájení konzultací podle odstavce 1 článku XXII nebo

⁴ Odpovídající ustanovení uvedených smluv, týkající se konzultací, jsou tato: Dohoda o zemědělství, článek 19; Dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření, odstavec 1 článku 11; Dohoda o textilu a ošacení, odstavec 4 článku 8; Dohoda o technických překážkách obchodu, odstavec 1 článku 14; Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření, článek 8; Dohoda o provádění článku VI GATT 1994, odstavec 2 článku 17; Dohoda o provádění článku VII GATT 1994, odstavec 2 článku 19; Dohoda o kontrole před odesláním, článek 7; Dohoda o pravidlech původu zboží, článek 7; Dohoda o dovozním licenčním řízení, článek 6; Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, článek 30; Dohoda o ochranných opatřeních, článek 14; Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, článek 64.1; a odpovídající ustanovení vícestranných obchodních dohod, týkající se konzultací tak, jak jsou určena příslušnými orgány každé dohody a oznámena DSB.

odstavce 1 článku XXIII GATT 1994, odstavce 1 článku XXII nebo odstavce 1 článku XXIII GATS nebo odpovídajících ustanovení jiných uvedených dohod.

Článek 5

Dobré služby, smírčí řízení a zprostředkování

1. Dobré služby, smírčí řízení a zprostředkování jsou postupy, které je možno přijmout dobrovolně, jestliže se tak sporné strany dohodnou.
2. Postupy zahrnující dobré služby, smírčí řízení a zprostředkování a zejména stanoviska přijatá spornými stranami v průběhu těchto procesů, budou důvěrná a nebudou na újmu práv, kterých by kterákoli ze stran mohla využít v případném pokračování podle těchto postupů.
3. Dobré služby, smírčí řízení nebo zprostředkování mohou být žádány kdykoli jednou ze sporných stran. Tyto postupy budou moci započít kdykoli a mohou být kdykoli ukončeny. Jestliže byly dobré služby, smírčí řízení nebo zprostředkování ukončeny, žalující strana může žádat o ustavení skupiny odborníků.
4. Jestliže budou postupy v rámci dobrých služeb, smírčího řízení nebo zprostředkování zahájeny do 60 dní po datu obdržení žádosti o konzultace, musí žalující strana vyčkat uplynutí lhůty 60 dní po datu obdržení žádosti o konzultace, než požádá o ustavení skupiny odborníků. Žalující strana může žádat o ustavení skupiny odborníků v průběhu šedesátidenní lhůty, jestliže sporné strany společně usoudí, že dobré služby, smírčí řízení nebo zprostředkování nemohou vyřešit spor.
5. Jestliže se tak sporné strany dohodnou, postupy v rámci dobrých služeb, smírčího řízení a zprostředkování mohou pokračovat i přesto, že probíhá řízení před skupinou odborníků.
6. Generální ředitel může, jednajíc z moci úřední, nabídnout dobré služby, smírčí řízení nebo zprostředkování s cílem pomoci Členům vyřešit spor.

Článek 6

Ustavení skupin odborníků

1. Jestliže o to žalující strana požádá, bude skupina odborníků ustavena nejpozději na zasedání DSB následujícím poté, kdy se žádost poprvé objevila jako bod programu DSB, ledaže by na tomto zasedání DSB rozhodl cestou konsensu, že skupina odborníků ustavena nebude⁵.
2. Žádost o ustavení skupiny odborníků bude učiněna písemně. Bude obsahovat údaj, zda se uskutečnily konzultace, specifická opatření, která by měla být přijata a stručný přehled právních důvodů žaloby postačující k jasnému uvedení problému. V případě, že žádající strana požádá o ustavení skupiny odborníků s jinými než obvyklými zmocněními, bude její písemná žádost obsahovat navrhované zvláštní zmocnění.

⁵ Jestliže o to žalující strana požádá, zasedání DSB bude za tímto účelem svoláno do 15 dní od předložení žádosti za podmínky, že zasedání bude oznámeno nejpozději 10 dní předem.

Článek 7

Zmocnění skupin odborníků

1. Skupiny odborníků budou mít, pokud se sporné strany nedohodnou jinak ve lhůtě 20 dní od jejího ustavení, následující zmocnění:

„Přezkoumat, ve světle příslušných ustanovení (jméno dohody/dohod citované/ných stranami sporu), otázku předloženou DSB (jméno strany) v dokumentua učinit nález tak, aby pomohl DSB vydat doporučení nebo rozhodnutí podle této/těchto dohod/dohody.“

2. Skupiny odborníků přezkoumají příslušná ustanovení uvedené dohody nebo dohod citovaných stranami sporu.

3. Je-li ustavena skupina odborníků, může DSB pověřit svého předsedu, aby formuloval, po konzultaci se spornými stranami, zmocnění skupiny odborníků s výhradou ustanovení odstavce 1. Takto vymezené zmocnění bude sděleno všem Členům. Je-li přijato zmocnění jiné než typové, může kterýkoli Člen položit v této souvislosti DSB jakoukoli otázku.

Článek 8

Složení skupin odborníků

1. Skupiny odborníků budou složeny z velmi kvalifikovaných osob bez ohledu na to, mají-li vztah k vládním orgánům či nikoli, včetně osob, které byly členy skupiny odborníků nebo předložily případ skupině odborníků, které byly zástupci Člena nebo smluvní strany GATT 1947 nebo byly zástupci v Radě nebo Výboru uvedené dohody nebo dohody, která ji předcházela nebo které působily v Sekretariátu, které vyučovaly mezinárodní právo nebo mezinárodní obchodní politiku nebo publikovaly v této oblasti nebo které byly vyššími úředníky odpovědnými za obchodní politiku Člena.

2. Členové skupin odborníků by měli být vybráni tak, aby bylo možno zajistit jejich nezávislost a zabezpečit účast osob dostatečně rozličného původu a vzdělání a širokého spektra zkušeností.

3. Občané Členů, jejichž vlády⁶ jsou spornými stranami nebo třetí stranou, jak je vymezena v odstavci 2 článku 10, se neúčastní jednání skupiny odborníků o tomto sporu, ledaže by se sporné strany dohodly jinak.

4. S cílem napomoci při výběru členů skupiny odborníků povede Sekretariát indikativní seznam osob, které mají nebo nemají vztah k vládním orgánům a jsou kvalifikovány podle odstavce 1, z nichž mohou být členové skupin odborníků vybráni podle potřeby. Tento indikativní seznam bude zahrnovat přehled členů skupin odborníků bez vztahu k vládě, který byl sestaven dne 30. listopadu 1984 (BISD 31S/9) a další seznamy, indikativní a jiné, sestavené na základě jakékoli z uvedených dohod a jména osob, uvedených na těchto seznamech v době vstupu v platnost Dohody o WTO. Členové mohou pravidelně navrhopvat jména osob, majících nebo nemajících vztah k vládě, které mohou být zařazeny do indikativního seznamu, s uvedením potřebných informací o jejich znalostech mezinárodního obchodu a sektorů nebo otázek, souvisejících s uvedenými dohodami a tato jména budou

⁶ Jestliže je spornou stranou celní unie nebo společný trh, budou se tato ustanovení uplatňovat na občany všech členských zemí celní unie nebo společného trhu.

připojena k seznamu, jakmile k tomu DSB dá souhlas. U každé osoby, zapsané do seznamu, bude uvedena specifická oblast jejich zkušeností nebo schopností v sektorech nebo otázkách, souvisejících s uvedenými dohodami.

5. Skupina odborníků bude složena ze tří členů, pokud se sporné strany nedohodnou ve lhůtě 10 dní od jejího ustavení, že se skupina odborníků bude skládat z pěti členů. Členové budou bezodkladně informováni o složení skupiny odborníků.

6. Sekretariát navrhne sporným stranám osoby určené za členy skupiny odborníků. Sporné strany mohou s tímto návrhem nesouhlasit pouze ze závažných důvodů.

7. Jestliže nebylo dosaženo dohody o členech skupiny odborníků ve lhůtě 20 dní od data jejího ustavení, určí Generální ředitel na žádost některé strany, po konzultaci s předsedou DSB a předsedou příslušné Rady nebo Výboru, složení skupiny odborníků jmenováním jejích členů, které Generální ředitel považuje za nejvhodnější, v souladu se všemi příslušnými zvláštními nebo dodatkovými pravidly nebo řízeními, stanovenými v uvedené dohodě nebo uvedených dohodách, které jsou předmětem sporu a poté, co konzultoval sporné strany. Předseda DSB bude informovat Členy o složení takto vytvořené skupiny odborníků nejpozději 10 dní ode dne, kdy obdržel takovou žádost.

8. Jakožto obecné pravidlo platí závazek Členů, že umožní svým úředníkům působit jako členové skupin odborníků.

9. Členové skupin odborníků v nich budou působit osobně a nikoli jako zástupci vlády ani jako zástupci jakékoli organizace. Členové jim proto jako soukromým osobám nebudou dávat pokyny, ani se je nebudou snažit ovlivňovat, pokud jde o záležitosti, jimiž se skupina odborníků zabývá.

10. Dojde-li ke sporu mezi rozvojovou členskou zemí a rozvinutou členskou zemí, členem skupiny odborníků bude, pokud o to rozvojová členská země požádá, i osoba z rozvojové členské země.

11. Výlohy členů skupiny odborníků, včetně cestovních nákladů a odlučného, budou hrazeny z rozpočtu WTO v souladu s kritérii, která budou přijata Generální radou na základě doporučení Výboru pro rozpočet, finance a správu.

Článek 9

Postup při vícestranných žalobách

1. Jestliže o ustavení skupiny odborníků v téže věci žádá více než jeden Člen, může být k přezkoumání těchto žalob ustavena pouze jediná skupina odborníků, berouce v úvahu práva všech dotčených Členů. Jediná skupina odborníků k projednání takových žalob bude ustavena, kdykoli to bude možné.

2. Jediná skupina odborníků bude zkoumat záležitost a předkládat své nálezy DSB tak, aby nebyla nijak dotčena ta práva sporných stran, která by měly, kdyby jejich příslušné žaloby zkoumaly samostatné skupiny odborníků. Jestliže o to jedna ze sporných stran požádá, předloží skupina odborníků samostatnou zprávu o příslušném sporu. Písemná oznámení každé ze žalujících stran budou dána k dispozici ostatním žalujícím stranám a každá bude mít právo být přítomna, jestliže jedna z ostatních žalujících stran předkládá skupině odborníků svá stanoviska.

3. Je-li ustaveno k řešení žalob o téže věci více skupin odborníků, bude, jako členové skupiny odborníků, působit co největší počet týchž osob v každé ze samostatných skupin odborníků a pořad zasedání skupin odborníků v těchto sporech bude koordinován.

Článek 10

Třetí strany

1. V průběhu řízení před skupinou odborníků budou plně brány v úvahu zájmy sporných stran a zájmy jiných Členů podle uvedených dohod, jichž se spor týká.
2. Kterýkoli Člen, který má podstatný zájem na věci projednávané ve skupině odborníků a který oznámil svůj zájem DSB (dále v tomto Ujednání uváděný jako „třetí strana“) bude mít možnost vypovídat před skupinou odborníků a předkládat jí písemná stanoviska. Tato stanoviska budou zároveň předávána sporným stranám a budou brána v úvahu ve zprávě skupiny odborníků.
3. Třetí strany budou mít právo obdržet stanoviska sporných stran pro první zasedání skupiny odborníků.
4. Jestliže se třetí strana domnívá, že opatření, o nichž se jedná ve skupině odborníků, ruší nebo zmenšují výhody, vyplývající pro ni z uvedené dohody, může tento Člen zahájit obvyklé řízení při řešení sporů podle tohoto Ujednání. Tento spor bude, pokud to jen bude možné, předložen původní skupině odborníků.

Článek 11

Funkce skupin odborníků

Funkcí skupin odborníků je pomoci DSB při plnění povinností, vyplývajících z tohoto Ujednání a uvedených dohod. V této souvislosti by měla skupina odborníků objektivně posoudit předmětné otázky, včetně objektivního posouzení faktů případu, použitelnosti příslušných ustanovení uvedených dohod a slučitelnosti faktů s těmito ustanoveními a formulovat ty jiné nálezy, které napomohou DSB při tvorbě doporučení nebo rozhodnutí v souladu s uvedenými dohodami. Skupina odborníků bude pravidelně konzultovat sporné strany a poskytne jim přiměřené možnosti pro přijetí vzájemně uspokojivého řešení.

Článek 12

Řízení před skupinami odborníků

1. Skupiny odborníků budou postupovat podle připojených pracovních postupů, uvedených v dodatku 3, pokud skupina odborníků nerozhodne po konzultaci se spornými stranami jinak.
2. Řízení před skupinami odborníků by mělo být natolik pružné, aby zajistilo vysokou úroveň zpráv skupin odborníků a neodůvodněně neprodlužovalo délku řízení.
3. Po konzultaci se spornými stranami členové skupiny odborníků určí, jakmile to bude uskutečnitelné a vždy, kdy to bude možné, ve lhůtě jednoho týdne od data, kdy bylo dohodnuto složení skupiny odborníků a její zmocnění, časový rozvrh řízení, majíce přitom na zřeteli ustanovení odstavce 9 článku 4, pokud to přichází v úvahu.
4. Při sestavování časového rozvrhu řízení poskytne skupina odborníků dostatek času sporným stranám, aby připravily svá stanoviska.
5. Skupiny odborníků by měly stanovit přesnou lhůtu pro předání písemných stanovisek stran a strany by ji měly respektovat.

6. Každá sporná strana uloží svá písemná stanoviska v Sekretariátu tak, aby je bylo možno okamžitě předat skupině odborníků a další sporné straně nebo stranám. Žalující strana předloží své první stanovisko dříve než strana odporující, ledaže by skupina odborníků při stanovení časového rozvrhu, uvedeného v odstavci 3 a po konzultaci se spornými stranami rozhodla, že by strany měly předložit svá první stanoviska současně. Jestliže se předpokládá, že první stanoviska budou uložena postupně, skupina odborníků stanoví pevnou lhůtu pro obdržení stanoviska odporující strany. Všechna následující písemná stanoviska budou předávána současně.

7. Jestliže se sporným stranám nepodaří dosáhnout vzájemně uspokojivého řešení, předloží skupina odborníků své nálezy v písemné formě DSB. V těchto případech bude zpráva skupiny odborníků obsahovat nálezy ve věci, použitelnost příslušných ustanovení a základní odůvodnění učiněných nálezů a doporučení. Pokud bylo řešení sporu mezi spornými stranami nalezeno, zpráva skupiny odborníků se omezí na krátké popsání případu a konstataci, že řešení bylo dosaženo.

8. S cílem dosáhnout účinnějšího řízení, lhůta, v níž skupina odborníků provede svá šetření od data, kdy bylo dohodnuto složení skupiny odborníků a její zmocnění do dne, kdy bude závěrečná zpráva předložena sporným stranám, zásadně nepřekročí délku 6 měsíců. V naléhavých případech, včetně případů, kdy jde o zkazitelné zboží, se skupina odborníků vynasnaží předložit svoji zprávu sporným stranám ve lhůtě 3 měsíců.

9. Jestliže skupina odborníků usoudí, že nemůže vypracovat svou zprávu ve lhůtě 6 měsíců nebo v naléhavých případech ve lhůtě 3 měsíců, podá písemnou zprávu DSB o důvodech odkladu a uvede, v jaké lhůtě předpokládá, že bude moci svou zprávu předložit. Lhůta od ustavení skupiny odborníků do předložení zprávy Členům nesmí v žádném případě překročit 9 měsíců.

10. V souvislosti s konzultacemi o opatřeních, přijatých rozvojovou členskou zemí, se mohou strany dohodnout o prodloužení lhůt, uvedených v odstavcích 7 a 8 článku 4. Jestliže se po uplynutí uvedené lhůty strany, které se zúčastnily na konzultacích, nemohou dohodnout na tom, zda byly tyto konzultace uzavřeny, rozhodne předseda DSB po konzultaci se stranami, zda má být tato lhůta prodloužena a jestliže ano, na jak dlouho. Skupina odborníků dále, při zkoumání žaloby proti rozvojové členské zemi, poskytne dostatek času rozvojové členské zemi k přípravě a předložení jejích argumentů. Ustanovení odstavce 1 článku 20 a odstavce 4 článku 21 nejsou dotčena žádným opatřením, učiněným podle tohoto odstavce.

11. Jestliže je jedna nebo více stran rozvojovou členskou zemí, zpráva skupiny odborníků výslovně uvede způsob, jak byla vzata v úvahu příslušná ustanovení o rozdílném a výhodnějším zacházení s rozvojovými členskými zeměmi, které jsou smluvními stranami uvedených dohod a kterých se rozvojová členská země dovolávala v průběhu řízení o řešení sporu.

12. Skupina odborníků může kdykoli přerušit svou práci na žádost jedné sporné strany na dobu, která nepřekročí 12 měsíců. V případě takového přerušení budou lhůty uvedené v odstavcích 8 a 9 tohoto článku, v odstavci 1 článku 20 a v odstavci 4 článku 21 prodlouženy o délku, rovnající se době přerušení prací. Jestliže byly práce skupiny odborníků přerušeny na dobu delší než 12 měsíců, pravomoci pro ustavení skupiny odborníků propadnou.

Článek 13

Právo požadovat informace

1. Každá skupina odborníků bude mít právo požadovat informace a technické rady od kterékoli fyzické osoby nebo organizace, kterou považuje za vhodnou. Předtím však, než

skupina odborníků požádá o takovou informaci nebo radu jakoukoli fyzickou osobu nebo organizaci v pravomoci Člena, bude o tom orgány tohoto Člena informovat. Člen by měl odpovědět bezodkladně a úplně na všechny žádosti o informace předložené skupinou odborníků, které skupina odborníků považuje za nezbytné a patřičné. Důvěrné informace nebudou zveřejněny bez formálního zmocnění fyzické osoby, organizace nebo orgánu Člena, který je poskytl.

2. Skupiny odborníků mohou požadovat informace od jakéhokoli zdroje, který považují za vhodný a konzultovat experty s cílem získat jejich názor na některý aspekt záležitosti. Pokud jde o věcnou otázku vědecké nebo jiné technické povahy, vznesenou jednou ze sporných stran, skupiny odborníků mohou vyžádat písemnou poradní zprávu od konzultační skupiny expertů. Pravidla ustavení takové skupiny a její řízení jsou stanoveny v dodatku 4.

Článek 14

Utajení

1. Jednání skupin odborníků budou důvěrná.
2. Zprávy skupin odborníků budou zpracovávány bez přítomnosti sporných stran, s ohledem na poskytnuté informace a učiněná prohlášení.
3. Názory jednotlivých členů skupiny odborníků, vyjádřené v její zprávě, budou anonymní.

Článek 15

Fáze prozatímního přezkoumání

1. Po přezkoumání písemných a ústních sdělení a argumentů, obsahujících námitky, sdělí skupina odborníků stranám popisné (faktické a argumentační) části svého návrhu zprávy. Strany sdělí své písemné připomínky ve lhůtě stanovené skupinou odborníků.
2. Po uplynutí lhůty stanovené pro obdržení připomínek sporných stran předloží skupina odborníků stranám prozatímní zprávu, zahrnující jak popisnou, tak i konstatační část a závěry. V průběhu lhůty, stanovené skupinou odborníků, jí může strana předložit písemnou žádost, aby přezkoumala určitý aspekt své prozatímní zprávy předtím, než Členům rozešle závěrečnou zprávu. Na žádost strany svolá skupina odborníků další zasedání se stranami k přezkoumání otázek uvedených v písemných připomínkách. Pokud nebyly v průběhu stanovené lhůty obdrženy připomínky od žádné strany, bude prozatímní zpráva považována za zprávu závěrečnou a rozeslána bezodkladně Členům.
3. Nálezy závěrečné zprávy skupiny odborníků budou zahrnovat i argumenty vznesené v průběhu fáze prozatímního přezkoumání. Fáze prozatímního přezkoumání se uskuteční ve lhůtě stanovené v odstavci 8 článku 12.

Článek 16

Přijetí zprávy skupiny odborníků

1. S cílem poskytnout dostatek času Členům k posouzení zpráv skupin odborníků, budou zprávy přezkoumávány DSB z hlediska jejich přijetí až po uplynutí 20 dní od jejich zaslání Členům.
2. Členové, mající připomínky ke zprávě skupiny odborníků, předají písemně důvody pro jejich uplatnění tak, aby je bylo možno rozeslat nejméně 10 dní před zasedáním DSB, na němž bude zpráva skupiny odborníků přezkoumávána.
3. Sporné strany budou mít právo plně se účastnit na posuzování zprávy skupiny odborníků DSB a jejich názory budou náležitě zaznamenávány.
4. Ve lhůtě 60 dní od data rozeslání zprávy skupiny odborníků Členům bude zpráva přijata na zasedání DSB⁷, ledaže by jedna ze sporných stran formálně oznámila DSB své rozhodnutí se odvolat nebo že by DSB cestou konsensu rozhodl, že zprávu nepřijme. Jestliže strana oznámila své rozhodnutí odvolat se, nebude zpráva skupiny odborníků z hlediska jejího přijetí DSB přezkoumávána, dokud nebude uzavřeno odvolací řízení. Toto řízení o přijetí se nedotýká práva Členů vyjádřit jejich názor na zprávu skupiny odborníků.

Článek 17

Přezkoumání odvolání

Stálý odvolací orgán

1. DSB zřídí stálý Odvolací orgán. Odvolací orgán bude zkoumat odvolání v případech řešených skupinami odborníků. Bude složen ze sedmi osob, tři z nich se budou zabývat každým jednotlivým případem. Osoby působící v Odvolacím orgánu budou pracovat na rotačním principu. Tato rotace bude určena v pracovním řádu Odvolacího orgánu.
2. DSB určí osoby, které budou působit v Odvolacím orgánu po dobu čtyř let, přičemž každý může být určen znovu jednou. Jmenování tří osob ze sedmi, určených bezprostředně po vstupu v platnost Dohody o WTO, však vyprší po uplynutí 2 let. Jakmile se místa uprázdní, budou znovu obsazena. Osoba určená k nahrazení osoby, jejíž jmenování dosud nevypršelo, zaujme místo na zbývajícím domě jmenování svého předchůdce.
3. Odvolací orgán bude složen z osob, jejichž autorita je uznávána, které prokázaly své znalosti práva, mezinárodního obchodu a otázek, týkajících se uvedených dohod obecně. Tyto osoby nebudou mít jakýkoli vztah k žádné vládě. Složení Odvolacího orgánu bude v zásadě představovat složení DSB. Všechny osoby působící v Odvolacím orgánu budou k dosažení kdykoli a v krátké lhůtě a budou se průběžně informovat o činnostech WTO, pokud jde o řešení sporů a dalších příslušných aktivitách. Nebudou se zúčastňovat při posuzování jakéhokoli sporu, který by mohl způsobit přímý nebo nepřímý konflikt zájmů.
4. Proti zprávě skupiny odborníků se mohou odvolat pouze sporné strany, nikoli strany třetí. Třetí strany, které oznámily DSB, že mají podstatný zájem ve věci podle odstavce 2 článku 10, mohou předložit svá písemná stanoviska Odvolacímu orgánu a mít možnost být jím slyšeny.
5. Obecně platí, že délka projednávání nepřekročí dobu 60 dní ode dne, kdy sporná strana formálně sdělí svoje rozhodnutí se odvolat do dne, kdy Odvolací orgán rozešle své rozhodnutí. Odvolací orgán vezme při stanovování svého programu v úvahu ustanovení odstavce 9 článku 4, pokud je to praktické. Jestliže Odvolací orgán usoudí, že nebude moci vydat svou zprávu ve lhůtě 60 dní, podá písemnou zprávu DSB o důvodech odkladu a uvede,

⁷ Jestliže se v průběhu této lhůty zasedání DSB nepředpokládá v době, která by umožnila naplnění ustanovení odstavců 1 a 4 článku 16, DSB takové zasedání za tím účelem uskuteční.

v jaké lhůtě předpokládá, že bude moci svou zprávu předložit. V žádném případě však projednávání nepřekročí lhůtu 90 dní.

6. Odvolání se omezí na právní otázky obsažené ve zprávě skupiny odborníků a její právní výklad.

7. Odvolací orgán obdrží administrativní a právní podporu, jíž bude mít zapotřebí.

8. Výlohy osob, působících v Odvolacím orgánu, včetně cestovních nákladů a odlučného, budou hrazeny z rozpočtu WTO v souladu s kritérii, která budou přijata Generální radou na základě doporučení Výboru pro rozpočet, finance a správu.

Řízení o odvolání

9. Odvolací orgán, po konzultaci s předsedou DSB a Generálním ředitelem, zpracuje pracovní postupy, které budou sděleny Členům pro informaci.

10. Řízení před Odvolacím orgánem budou důvěrná. Zprávy Odvolacího orgánu budou zpracovávány bez přítomnosti sporných stran, s ohledem na poskytnuté informace a učiněná prohlášení.

11. Názory osob, působících v Odvolacím orgánu, vyjádřené v jeho zprávě budou anonymní.

12. Odvolací orgán přezkoumá v průběhu odvolacího řízení každou otázku, nastolenou v souladu s ustanovením odstavce 6.

13. Odvolací orgán může potvrdit, změnit nebo zamítnout nálezy a právní závěry skupiny odborníků.

Přijetí zprávy o odvolání

14. Zpráva Odvolacího orgánu bude přijata DSB a bezpodmínečně schválena spornými stranami, ledaže by DSB cestou konsensu rozhodl zprávu Odvolacího orgánu neschválit v průběhu 30 dní poté, co byla rozeslána Členům⁸. Tento schvalovací proces se nedotýká práv Členů vyjádřit své názory na zprávu Odvolacího orgánu.

Článek 18

Styky se skupinou odborníků nebo odvolacím orgánem

1. Jednání ex parte se skupinou odborníků nebo s Odvolacím orgánem, týkající se otázek projednávaných skupinou odborníků nebo Odvolacím orgánem, se nepřipouští.

2. Písemná sdělení skupině odborníků nebo Odvolacímu orgánu budou považována za důvěrná, ale budou dána k dispozici sporným stranám. Žádné ustanovení tohoto Ujednání nebrání sporné straně, aby svá vlastní stanoviska zveřejnila. Členové budou s informacemi, předloženými jiným Členem skupině odborníků nebo odvolacímu orgánu, zacházet jako s důvěrnými, pokud je tento Člen za důvěrné označí. Sporná strana rovněž poskytne, jestliže o to Člen požádá, nedůvěrný výtah z informací, obsažených v jeho stanoviscích, který bude moci být zveřejněn.

Článek 19

Doporučení skupiny odborníků a Odvolacího orgánu

⁸ Jestliže se v průběhu této lhůty zasedání DSB nepředpokládá, DSB takové zasedání za tím účelem uskuteční.

1. V případě, že skupina odborníků nebo Odvolací orgán dospěje k závěru, že opatření je neslučitelné s uvedenou dohodou, doporučí, aby je dotčený Člen⁹ uvedl do souladu s takovou dohodou¹⁰. V doporučení, které skupina odborníků nebo Odvolací orgán učiní, může navíc navrhnout způsob, jakým by dotčený Člen takové doporučení mohl provést.
2. V souladu s ustanovením odstavce 2 článku 3 nemohou skupina odborníků nebo Odvolací orgán ve svých nálezech a doporučeních rozšířit nebo omezit práva nebo závazky, vyplývající z uvedených dohod.

Článek 20

Lhůty pro rozhodnutí DSB

Pokud se sporné strany nedohodnou jinak, nepřekročí zásadně lhůta od data, kdy DSB ustaví skupinu odborníků do data, kdy DSB přezkoumá zprávu skupiny odborníků nebo Odvolacího orgánu z hlediska jejího přijetí 9 měsíců, jestliže proti zprávě skupiny odborníků nebylo vzneseno odvolání nebo 12 měsíců, jestliže odvolání vzneseno bylo. Pokud skupina odborníků nebo Odvolací orgán rozhodne podle odstavce 9 článku 12 nebo odstavce 5 článku 17 o prodloužení lhůty pro vydání zprávy, dodatečná lhůta bude připočtena ke shora uvedených lhůtám.

Článek 21

Dohled nad prováděním doporučení nebo rozhodnutí

1. Pro zabezpečení účinného řešení sporů v zájmu všech Členů je podstatné bezodkladné provádění doporučení nebo rozhodnutí DSB.
2. Zvláštní pozornost by měla být věnována otázkám, které se dotýkají zájmů rozvojových členských zemí, pokud jde o opatření, která jsou předmětem řízení o řešení sporů.
3. Na zasedání DSB, které se uskuteční ve lhůtě 30 dní¹¹ od data přijetí zprávy skupiny odborníků nebo Odvolacího orgánu, bude dotčený Člen informovat DSB o svých úmyslech, pokud jde o zabezpečení jeho doporučení nebo rozhodnutí. Jestliže není věcně možné, aby ihned postupoval v souladu s doporučeními a rozhodnutími, bude dotčenému Členovi poskytnuta rozumná lhůta, aby tak učinil. Rozumnou lhůtou se bude rozumět:
 - a) lhůta, navržená dotčeným Členem za předpokladu, že bude schválena DSB; nebo, pokud takové schválení nebude vydáno,
 - b) lhůta, vzájemně dohodnutá spornými stranami v rozmezí 45 dní, následujících po dni přijetí doporučení nebo rozhodnutí; nebo pokud takové dohody nebude dosaženo,

⁹ „Dotčeným Členem“ je sporná strana, vůči které je doporučení skupiny odborníků nebo Odvolacího orgánu namířeno.

¹⁰ Pokud jde o doporučení v případech, kdy nedošlo k porušení GATT 1994 nebo jiné uvedené dohody, uplatní se článek 26.

¹¹ Jestliže se v průběhu této lhůty zasedání DSB nepředpokládá, DSB takové zasedání za tím účelem uskuteční.

- c) lhůta, určená závazným rozhodčím řízením v rozmezí 90 dní, následujících po dni přijetí doporučení nebo rozhodnutí¹². V rozhodčím řízení se bude rozhodce¹³ řídit zásadou, že rozumná lhůta pro provedení doporučení skupiny odborníků nebo Odvolacího orgánu nepřekročí 15 měsíců od data přijetí zprávy skupiny odborníků nebo zprávy Odvolacího orgánu. Tato doba může nicméně být delší nebo kratší, v závislosti na daných okolnostech.
4. S výjimkou případů, kdy skupina odborníků nebo Odvolací orgán prodlouží podle odstavce 9 článku 12 nebo odstavce 5 článku 17 lhůtu pro předložení jejich zprávy, nepřekročí lhůta od data ustavení skupiny odborníků DSB do data určení rozumné lhůty 15 měsíců, ledaže se sporné strany dohodnou jinak. Jestliže skupina odborníků nebo Odvolací orgán přikročí k prodloužení lhůty pro vypracování zprávy, bude dodatečná lhůta připočtena k patnáctiměsíční lhůtě; pokud se sporné strany nedohodnou, že existují výjimečné okolnosti, celková lhůta nepřekročí 18 měsíců.
5. V případě, že došlo k neshodě v otázce, zda opatření, přijatá s cílem být v souladu s doporučením a rozhodnutím, existují nebo jsou slučitelná s uvedenou dohodou, bude se takový spor řídit podle těchto pravidel o řešení sporů s postoupením věci původní skupině odborníků vždy, kdy to bude možné. Skupina odborníků rozešle svou zprávu ve lhůtě 90 dní od data, kdy mu byla věc postoupena. Jestliže skupina odborníků usoudí, že nebude moci vydat svou zprávu v této lhůtě, podá písemnou zprávu DSB o důvodech odkladu a uvede, v jaké lhůtě předpokládá, že bude moci svou zprávu předložit.
6. DSB bude dohlížet na provádění přijatých doporučení nebo rozhodnutí. Kterýkoli Člen může kdykoli po přijetí doporučení nebo rozhodnutí nastolit u DSB otázku jejich provádění. Pokud DSB nerozhodne jinak, bude záležitost provedení doporučení nebo rozhodnutí zařazena na program zasedání DSB po 6 měsících, následujících po datu stanovení rozumné lhůty podle odstavce 3 a zůstane na programu DSB, dokud tato záležitost nebude vyřešena. Nejpozději 10 dní před každým takovým zasedáním DSB předloží dotčený Člen DSB písemnou zprávu o situaci, jak pokročil při provádění doporučení nebo rozhodnutí.
7. Jedná-li se o záležitost předloženou rozvojovou členskou zemí, DSB zváží, jaké další opatření, odpovídající okolnostem, by mohlo být přijato.
8. DSB v případě, že jde o žalobu podanou rozvojovou členskou zemí, vezme při zkoumání otázky, která opatření by mohla být k přijetí nejvhodnější, v úvahu nejen oblast obchodu, na níž se předmětná opatření vztahují, ale i jejich důsledky na hospodářství dotčené rozvojové členské země.

Článek 22

Vyrovnění a suspenze koncesí

1. Vyrovnění a suspenze koncesí nebo jiných závazků jsou dočasnými opatřeními, která je možno použít v případě, že doporučení nebo rozhodnutí nejsou prováděna v rozumné lhůtě. Ani vyrovnění, ani suspenze koncesí nebo jiných závazků nejsou nicméně žádoucí pro řádné provádění doporučení, směřujícího k uvedení opatření do souladu s uvedenými dohodami. Vyrovnění je dobrovolné a, je-li tak dohodnuto, bude v souladu s uvedenými dohodami.
2. Jestliže dotčený Člen neuvede opatření, považované za neslučitelné s uvedenou dohodou, do souladu s touto dohodou nebo nedodrжуje jinak doporučení a rozhodnutí v

¹² Jestliže strany nedojdou k dohodě o rozhodci ve lhůtě 10 dní poté, co věc byla předložena rozhodčímu řízení, Generální ředitel po konzultaci se stranami, ve lhůtě 10 dní rozhodce určí.

¹³ Výraz „rozhodce“ může být vykládán i jako osoba i jako skupina.

rozumné lhůtě, určené podle odstavce 3 článku 21, zahájí tento Člen, je-li o to požádán a nejpozději při uplynutí rozumné lhůty, jednání s kteroukoli stranou, která je dotčena řízením o řešení sporů s cílem dosáhnout vzájemně přijatelného vyrovnání. Jestliže nebylo uspokojivé vyrovnání dohodnuto do 20 dní po datu uplynutí rozumné lhůty, může kterákoli strana dotčená řízením o řešení sporu požádat o povolení DSB suspendovat poskytování koncesí nebo jiných závazků podle uvedených dohod dotčenému Členovi.

3. Při posuzování, kterou koncesi nebo jiný závazek suspendovat, se bude žalující strana řídit následujícími principy a postupy:

- a) zásadně platí, že žalující strana by se měla nejprve snažit suspendovat koncese nebo jiné závazky, týkající se stejného sektoru/ů, ve kterých skupina odborníků nebo Odvolací orgán shledal porušení nebo jiné zrušení nebo zmenšení výhod;
- b) jestliže tato strana usoudí, že není praktické nebo účinné suspendovat koncese nebo jiné závazky v tomtéž sektoru (sektorech), bude se snažit suspendovat koncese nebo jiné závazky v jiných sektorech podle téže dohody;
- c) jestliže tato strana usoudí, že není praktické nebo účinné suspendovat koncese nebo jiné závazky v jiných sektorech podle téže dohody a že okolnosti jsou dostatečně závažné, může se snažit suspendovat koncese nebo jiné závazky podle jiné uvedené dohody;
- d) při provádění uvedených principů tato strana vezme v úvahu:
 - (i) obchod v sektoru nebo podle dohody, na základě které skupina odborníků nebo Odvolací orgán shledal porušení nebo jiné zrušení nebo zmenšení výhod a důležitost tohoto obchodu pro tuto stranu;
 - (ii) širší ekonomické elementy, vztahující se ke zrušení nebo zmenšení výhod a obecnější ekonomické souvislosti suspenze koncese nebo jiných závazků;
- e) jestliže se taková strana rozhodne požádat o souhlas se suspenzí koncesí nebo jiných závazků podle pododstavců b) nebo c), uvede pro to ve své žádosti důvody. Současně s předáním žádosti DSB bude žádost sdělena i příslušným Radám a dále, v případě žádosti podle pododstavce b), příslušným sektorovým orgánům;
- f) pro účely tohoto odstavce se výrazem „sektor“ rozumí:
 - (i) pokud jde o zboží, veškeré zboží;
 - (ii) pokud jde o služby, základní sektory tak, jak jsou popsány v platném Klasifikačním seznamu sektorů služeb, který zahrnuje tento sektor¹⁴;
 - (iii) pokud jde o obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví, každá z kategorií duševního vlastnictví uvedená v oddílu 1 nebo oddílu 2 nebo oddílu 3 nebo oddílu 4 nebo oddílu 5 nebo oddílu 6 nebo oddílu 7 části II nebo závazky, vyplývající z části III nebo z části IV Dohody o TRIPS;
- g) pro účely tohoto odstavce se výrazem „dohoda“ rozumí:
 - (i) pokud jde o zboží, dohody uvedené v příloze 1A Dohody o WTO, brané jako celek, jakož i Vícestranné obchodní dohody, pokud jsou dotčené sporné strany stranami těchto dohod;
 - (ii) pokud jde o služby, GATS;
 - (iii) pokud jde o práva k duševnímu vlastnictví, Dohoda o TRIPS.

4. Úroveň suspenze koncesí nebo jiných závazků, povolené DSB, bude úměrná úrovni zrušení nebo zmenšení výhod.

5. DSB neschválí suspenzi koncesí nebo jiných závazků, jestliže uvedená dohoda takovou suspenzi zakazuje.

6. Jestliže dojde k situaci, uvedené v odstavci 2, poskytne DSB na žádost povolení suspendovat koncese nebo jiné závazky ve lhůtě 30 dní od uplynutí rozumné lhůty, ledaže

¹⁴ Seznam, který je v dokumentu MTN.GNS/W/120, rozeznává jedenáct sektorů.

DSB cestou konsensu rozhodne odmítnout takovou žádost. Jestliže však dotčený Člen má námitky k úrovni navržené suspenze nebo namítá, že principy a postupy uvedené v odstavci 3 nebyly dodrženy v případech, kdy žalující strana žádala povolení k suspenzi koncesí nebo jiných závazků podle odstavce 3 b) nebo c), bude záležitost předložena rozhodčímu řízení. Toto rozhodčí řízení bude zabezpečeno původní skupinou odborníků, pokud jsou členové dosažitelní nebo rozhodcem¹⁵ určeným Generálním ředitelem a bude ukončena ve lhůtě šedesáti dní počínající dnem uplynutí rozumné lhůty. Koncese a jiné závazky nebudou v průběhu rozhodčího řízení suspendovány.

7. Rozhodce¹⁶, postupující na základě odstavce 6, nebude zkoumat povahu koncesí nebo jiných závazků, které mají být suspendovány ale určí, zda je úroveň takové suspenze úměrná úrovni zrušení nebo zmenšení výhod. Rozhodce bude moci rovněž určit, zda je navržená suspenze koncesí nebo jiných závazků povolena na základě uvedené dohody. Jestliže však záležitost, předložena rozhodčímu řízení, zahrnuje tvrzení, že principy a postupy, uvedené v odstavci 3, nebyly dodrženy, rozhodce toto tvrzení přezkoumá. V případě, že rozhodce určí, že tyto principy a postupy nebyly dodrženy, žalující strana je provede podle odstavce 3. Strany přijmou rozhodnutí rozhodce jako konečné a dotčené strany nebudou usilovat o druhé rozhodčí řízení. DSB bude bezodkladně upraven o tomto rozhodnutí a na žádost poskytne souhlas se suspenzí koncesí nebo jiných závazků v případě, že je žádost slučitelná s rozhodnutím rozhodce, ledaže by DSB cestou konsensu rozhodl o zamítnutí žádosti.

8. Suspenze koncesí nebo jiných závazků bude dočasná a nebude uplatňována déle než bude opatření, které bylo shledáno neslučitelným s uvedenou dohodou, odstraněno nebo než Člen, který musí provést doporučení nebo rozhodnutí, nalezl řešení, pokud jde o zrušení nebo zmenšení výhod nebo než bude dosaženo vzájemně uspokojivého řešení. V souladu s odstavcem 6 článku 21 bude DSB nadále dohlížet na provádění přijatých doporučení nebo rozhodnutí, včetně těch případů, kdy bylo přikročeno k vyrovnání nebo byly suspendovány koncese nebo závazky, ale doporučení uvést opatření do souladu s uvedenými dohodami nebyla provedena.

9. Ustanovení o řešení sporů uvedených dohod je možno se dovolat v souvislosti s opatřeními, dotýkajícími se jejich dodržování vládami nebo regionálními nebo místními orgány na území Člena. Jestliže DSB zjistí, že ustanovení uvedené dohody nebyla dodržena, odpovědný Člen přijme všechna rozumná opatření, která má v moci k zajištění jejich dodržování. Ustanovení uvedených dohod a tohoto Ujednání, týkající se vyrovnání a suspenze koncesí nebo jiných závazků, se použije v případě, kdy nebylo možno zabezpečit příslušné dodržování¹⁷.

Článek 23

Posílení mnohostranného systému

1. Jestliže Členové usilují o získání náhrady v případě porušení závazků nebo zrušení nebo zmenšení výhod, vyplývajících z uvedených dohod nebo v případě překážky v

¹⁵ Výraz „rozhodce“ může být vykládán i jako osoba i jako skupina.

¹⁶ Výraz „rozhodce“ může být vykládán i jako osoba i jako skupina nebo člen původní skupiny odborníků, pokud působí jako rozhodce.

¹⁷ V případě, že ustanovení jakékoli uvedené dohody, týkající se opatření přijatých vládami nebo regionálními nebo místními orgány na území Člena, jsou rozdílná od ustanovení tohoto odstavce, ustanovení této uvedené dohody budou rozhodná.

uskutečňování jakéhokoli cíle těchto dohod, budou postupovat v souladu s pravidly a řízením podle tohoto Ujednání.

2. V takových případech Členové:

- a) neurčí, že došlo k porušení, způsobujícímu, že výhody byly zrušeny nebo zmenšeny nebo že uskutečňování cílů uvedených dohod bylo porušeno, leda prostřednictvím řešení sporů v souladu s pravidly a řízením podle tohoto Ujednání a učiní jakékoli takové určení s ohledem na nález obsažený ve zprávě skupiny odborníků nebo Odvolacího orgánu přijaté DSB nebo v rozhodnutí v rozhodčím řízení, přijatém podle tohoto Ujednání;
- b) budou postupovat v souladu s postupy, uvedenými v článku 21, s cílem určit dotčenému Členovi rozumnou lhůtu pro provedení doporučení a rozhodnutí; a
- c) budou postupovat v souladu s postupy, uvedenými v článku 22, s cílem určit úroveň suspenze koncesí a jiných závazků a obdržet souhlas DSB v souladu s těmito postupy před suspenzí koncesí nebo jiných závazků, vyplývajících z uvedených dohod jako důsledek toho, že dotčený Člen neprovedl doporučení nebo rozhodnutí v rozumné lhůtě.

Článek 24

Zvláštní postupy, týkající se nejméně rozvinutých členských zemí

1. V kterékoli fázi posuzování příčin sporu a řízení o řešení sporu, týkajícího se nejméně rozvinuté členské země, bude zvláštní pozornost věnována zvláštní situaci nejméně rozvinutých členských zemí. Z tohoto hlediska budou Členové postupovat umírněně při nastolování otázek podle těchto řízení, které se týkají nejméně rozvinuté členské země. Jestliže v důsledku opatření přijatého nejméně rozvinutou členskou zemí došlo k zrušení nebo zmenšení výhod, budou žalující strany postupovat umírněně při požadování vyrovnání nebo souhlasu se suspenzí uplatňování koncesí nebo jiných závazků podle těchto postupů.

2. V případech řešení sporů, týkajících se nejméně rozvinutých členských zemí, kdy v průběhu konzultací nebylo nalezeno žádné uspokojivé řešení, nabídne Generální ředitel nebo předseda DSB na žádost nejméně rozvinuté členské země své dobré služby, smíří řízení nebo zprostředkování s cílem pomoci stranám vyřešit spor ještě předtím, než je požádáno o ustavení skupiny odborníků. Generální ředitel nebo předseda DSB mohou při poskytování takové pomoci konzultovat jakýkoli zdroj, který budou považovat za potřebný.

Článek 25

Rozhodčí řízení

1. Rychlé rozhodčí řízení v rámci WTO jako alternativní prostředek řešení sporů může usnadnit urovnání některých sporů, týkajících se záležitostí jasně vymezených oběma stranami.

2. Pokud toto Ujednání nestanoví jinak, je rozhodčí řízení možné v případě, že se na tom vzájemně strany dohodnou a dojednájí postup, podle něhož se bude řídit. Dohoda o rozhodčím řízení bude oznámena všem Členům dostatečně předem před skutečným zahájením rozhodčího řízení.

3. Jiní Členové se mohou stát stranami rozhodčího řízení pouze po dohodě se stranami, které se o rozhodčím řízení dohodly. Strany v řízení se dohodnou, že se rozhodnutí podřídí.

Rozhodnutí budou oznámena DSB a Radě nebo Výboru každé příslušné dohody, u níž Člen může nastolit otázku k ní se vážící.

4. Články 21 a 22 tohoto Ujednání se použijí *mutatis mutandis* na rozhodnutí rozhodčího řízení.

Článek 26

Neporušení

1. Žaloby typu popsaného v odstavci 1 b) článku XXIII GATT 1994 v případě neporušení dohody

Pokud jsou na uvedenou dohodu uplatnitelná ustanovení odstavce 1 b) článku XXIII GATT 1994, může skupina odborníků nebo Odvolací orgán učinit rozhodnutí nebo doporučení pouze v případě, kdy sporná strana usoudí, že výhoda, vyplývající pro ni přímo nebo nepřímo z příslušné uvedené dohody, byla zrušena nebo zmenšena nebo že dosažení některého z cílů takové dohody bylo porušeno jako důsledek toho, že Člen použil opatření, které je či není v rozporu s ustanoveními této dohody. V případě a pokud tato strana usoudí a skupina odborníků nebo Odvolací orgán určí, že se případ týká opatření, které není v rozporu s ustanoveními uvedené dohody, na něž je ustanovení odstavce 1 b) článku XXIII GATT 1994 uplatnitelné, řízení stanovené v tomto Ujednání se použijí s následujícími výjimkami:

- a) žalující strana předloží podrobné odůvodnění na podporu jakékoli žaloby, týkající se opatření, které není v rozporu s příslušnou uvedenou dohodou;
- b) v případě, že bylo zjištěno, že opatření ruší nebo zmenšuje výhody, vyplývající z uvedené dohody nebo porušuje dosažení cílů takové dohody, aniž by byla porušena, neexistuje povinnost zrušit toto opatření. V takových případech však skupina odborníků nebo Odvolací orgán doporučí dotčenému Členovi provést vzájemně uspokojivou úpravu;
- c) bez ohledu na ustanovení článku 21, bude moci rozhodčí řízení podle odstavce 3 článku 21, na žádost jedné ze stran, zahrnovat i určení úrovně výhod, které byly zrušeny nebo zmenšeny a může rovněž navrhnout způsoby a prostředky dosažení vzájemně uspokojivé úpravy; takové návrhy nebudou pro sporné strany závazné;
- d) bez ohledu na ustanovení odstavce 1 článku 22, bude moci být vyrovnání součástí vzájemně uspokojivé úpravy, která definitivně vyřeší spor.

2. Žaloby typu popsaného v odstavci 1 c) článku XXIII GATT 1994

Pokud jsou na uvedenou dohodu uplatnitelná ustanovení odstavce 1 c) článku XXIII GATT 1994, může skupina odborníků učinit rozhodnutí nebo doporučení pouze v případě, kdy strana usoudí, že výhoda, vyplývající pro ni přímo nebo nepřímo z příslušné uvedené dohody, byla zrušena nebo zmenšena nebo že dosažení některého z cílů takové dohody bylo porušeno jako důsledek existence situace jiné než takové, na jaké jsou uplatnitelné odstavce 1 a) a 1 b) článku XIII GATT 1994. V případě a pokud tato strana usoudí a skupina odborníků určí, že jde o záležitost podle tohoto odstavce, postupy, uvedené v tomto Ujednání, se budou uplatňovat pouze po tu fázi řízení a včetně této fáze, ke které byla zpráva skupiny odborníků zaslána Členům. Pravidla a řízení pro řešení sporů, obsažená v Rozhodnutí ze dne 12. dubna 1989 (BISD 36S/61-67), se budou uplatňovat na zprávu z hlediska zkoumání jejího přijetí a na dohled a provádění doporučení a rozhodnutí. Zároveň se použijí následující ustanovení:

- a) žalující strana předloží podrobné zdůvodnění na podporu všech argumentů, použitých v souvislosti s otázkami nastolenými podle tohoto odstavce;
- b) jestliže v záležitostech, týkajících se otázek nastolených podle tohoto odstavce, skupina odborníků shledá, že záležitost zasahuje do otázek řešení sporů jiných než

podle tohoto odstavce, odešle skupina odborníků DSB zprávu o těchto otázkách a samostatnou zprávu o otázkách, týkajících se tohoto odstavce.

Článek 27

Odpovědnost sekretariátu

1. Sekretariát bude pověřen napomáhat skupinám odborníků, zvláště pokud jde o právní, historické a procedurální aspekty projednávaných otázek a poskytovat administrativní a technické služby.
2. Na žádost Člena mu Sekretariát poskytne pomoc v případě řešení sporu, ale bude patrně rovněž nezbytné, pokud jde o řešení sporů, poskytovat dodatečnou právní pomoc a poradenství rozvojovým členským zemím. Za tím účelem Sekretariát dá rozvojovým členským zemím, pokud o to požádají, k dispozici kvalifikovaného právního experta z útvaru technické spolupráce WTO. Tento expert pomůže rozvojové členské zemi tak, aby byla zabezpečena nestrannost Sekretariátu.
3. Sekretariát bude organizovat speciální výukové stáže pro Členy, kteří o to projeví zájem, týkající se těchto řízení a praktického řešení sporů tak, aby to expertům Členů umožnilo být lépe informováni o těchto otázkách.

DODATEK 1

DOHODY, NA KTERÉ SE VZTAHUJE TOTO UJEDNÁNÍ

- A) Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace
- B) Mnohostranné obchodní dohody
 - Příloha 1A: Mnohostranná dohoda o obchodu zbožím
 - Příloha 1B: Všeobecná dohoda o obchodu službami
 - Příloha 1C: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
 - Příloha 2: Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů
- C) Vícestranné obchodní dohody
 - Příloha 4: Dohoda o obchodu civilními letadly
 - Dohoda o vládních zakázkách
 - Mezinárodní dohoda o obchodu mléčnými výrobky
 - Mezinárodní dohoda o obchodu hovězím masem

Uplatnitelnost tohoto Ujednání na Vícestranné obchodní dohody bude záviset na tom, zda signatářské země každé z dohod přijmou rozhodnutí o podmínkách uplatnění Ujednání na tyto dohody, včetně všech zvláštních nebo dodatkových pravidel a řízení, uvedených v dodatku 2 tak, jak bylo oznámeno Orgánu pro řešení sporů.

DODATEK 2

ZVLÁŠTNÍ A DODATKOVÁ PRAVIDLA A ŘÍZENÍ, OBSAŽENÁ V UVEDENÝCH DOHODÁCH

Dohoda	Pravidla a řízení
Dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření	11.2
Dohoda o textilu a ošacení	2.14, 2.21, 4.4, 5.2, 5.46.9, 6.10, 6.11, 8.1, 8.12
Dohoda o technických překážkách obchodu	14.2 - 14.4, Příloha 2
Dohoda o provádění čl. VI GATT 1994	17.4 - 17.7
Dohoda o provádění čl. VII GATT 1994	19.3 - 19.5, , Příloha II.2.(f), 3, 9, 21
Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních	4.2 - 4.12, 6.6, 7.2 - 7.10, 8.5, poznámka 35
Všeobecná dohoda o obchodu službami	24.4, 27.7, Příloha V
Příloha o finančních službách	XXII:3, XXIII:3
Příloha o leteckých dopravních službách	4
Rozhodnutí o některých postupech při řešení sporů z Všeobecné dohody o obchodu službami	4
	1. - 5.
Seznam pravidel a řízení v tomto dodatku zahrnuje ustanovení, kde pouze část je v této souvislosti případná.	
Jakákoli zvláštní nebo dodatková pravidla a řízení ve Vícestranných obchodních dohodách budou určena příslušnými orgány pro každou dohodu tak, jak byla oznámena Orgánu pro řešení sporů.	

DODATEK 3

PRACOVNÍ POSTUPY

1. Při své práci bude skupina odborníků postupovat podle příslušných ustanovení tohoto Ujednání. Dále budou používat následující pracovní postupy.
2. Skupina odborníků se bude scházet na uzavřeném zasedání. Sporné strany a jiné dotčené strany se schůzí zúčastní pouze, jestliže je skupina odborníků pozve.
3. Usnesení skupiny odborníků a dokumenty mu předložené zůstávají důvěrné. Žádné ustanovení tohoto Ujednání nebrání sporné straně, aby svá vlastní stanoviska zveřejnila. Členové budou s informacemi předloženými jiným Členem skupině odborníků zacházet jako s důvěrnými, pokud je tento Člen za důvěrné označí. Jestliže sporná strana předloží skupině odborníků důvěrnou verzi písemného stanoviska, zpracuje zároveň, pokud o to Člen požádá, nedůvěrný výťah informací, obsažených v jeho stanoviscích, který bude moci být zveřejněn.
4. Před prvním věcí se týkajícím zasedáním skupiny odborníků se stranami, předloží sporné strany skupině odborníků písemná vysvětlení, v nichž uvedou fakta případu a příslušné argumenty.

5. Na svém prvním, věci se týkajícím zasedání se stranami, požádá skupina odborníků stranu, která podala žalobu, aby případ uvedla. Poté, stále na tomtéž zasedání, bude strana, proti které žaloba směřuje, požádána, aby sdělila svůj názor.
6. Všechny třetí strany, které oznámí DSB svůj zájem ve věci, budou písemně přizvány, aby sdělily své názory v průběhu prvního, věci se týkajícího zasedání skupiny odborníků v části, která tomu bude věnována. V průběhu této části tohoto zasedání se budou moci zúčastnit všechny tyto třetí strany.
7. Formální námitky budou uplatněny v průběhu druhého, věci se týkajícího zasedání skupiny odborníků. Žalovaná strana bude mít právo ujmout se slova před stranou žalující. Před tímto zasedáním předloží strany skupině odborníků své námitky písemně.
8. Skupina odborníků může kdykoli položit otázky stranám a požádat je, aby daly vysvětlení buď v průběhu zasedání se stranami nebo písemně.
9. Sporné strany a všechny třetí strany, přizvané sdělit svůj názor v souladu s článkem 10, dají k dispozici skupině odborníků písemnou verzi svých ústních stanovisek.
10. V zájmu zabezpečit plnou transparentnost, budou stanoviska, námitky a prohlášení uvedená v odstavcích 5 až 9 činěna za přítomnosti stran. Písemná vyjádření každé strany, včetně připomínek k popisné části zprávy a odpovědi na otázky položené skupinou odborníků, budou navíc dány k dispozici druhé straně nebo stranám.
11. Jakákoli dodatečná řízení skupiny odborníků jsou přípustná.
12. Navržený program práce skupiny odborníků:
 - a) Obdržení prvních písemných stanovisek stran:
 - 1) žalující strana: 3 - 6 týdnů
 - 2) žalovaná strana: 2 - 3 týdny
 - b) Datum, hodina a místo prvního, věci se týkajícího zasedání se stranami, jednání s třetími stranami: 1 - 2 týdny
 - c) Obdržení písemných námitek stran: 2 - 3 týdny
 - d) Datum, hodina a místo druhého, věci se týkajícího zasedání se stranami: 1 - 2 týdny
 - e) Vydání popisné části zprávy stranám: 2 - 4 týdny
 - f) Obdržení připomínek stran k popisné části zprávy: 2 týdny
 - g) Vydání prozatímní zprávy, včetně nálezu a závěrů stranám: 2 - 4 týdny
 - h) Konečná lhůta pro strany k předložení návrhu k přezkoumání části(i) zprávy: 1 týden
 - i) Lhůta pro přezkoumání zprávy skupinou odborníků včetně případné dodatečné schůzky se stranami: 2 týdny
 - j) Vydání závěrečné zprávy sporným stranám: 2 týdny
 - k) Rozeslání závěrečné zprávy Členům: 3 týdnyTento program může být měněn v případě nepředvídaného vývoje. Dodatečná zasedání stran budou organizována v případě potřeby.

DODATEK 4

KONZULTAČNÍ SKUPINY EXPERTŮ

Následující pravidla a řízení se budou uplatňovat na konzultační skupiny expertů, které jsou zřízeny v souladu s ustanoveními odstavce 2 článku 13.

1. Konzultační skupiny expertů jsou podřízeny skupině odborníků. Jejich zmocnění a podrobné pracovní postupy budou stanoveny skupinou odborníků, které podají zprávu.

2. Účast v konzultačních skupinách expertů bude omezena na osoby odborně zdatné a zkušené v příslušné oblasti.
3. Občané sporných stran nebudou členy konzultační skupiny expertů bez vzájemné dohody sporných stran, ledaže na základě výjimečných okolností skupina odborníků usoudí, že potřebu specializované vědecké expertizy nelze uspokojit jinak. Vládní úředníci sporných stran nebudou v konzultačních skupinách expertů působit. Členové konzultačních skupin expertů v nich budou působit osobně a nikoli jako zástupci vlády ani jako zástupci jakékoli organizace. Vlády nebo organizace jim proto nebudou dávat pokyny pokud jde o záležitosti, jimiž se konzultační skupina expertů zabývá.
4. Konzultační skupiny expertů mohou konzultovat a vyžadovat informace a technické rady od jakéhokoli zdroje, který považují za vhodný. Dříve, než si konzultační skupina expertů takové informace nebo rady od zdroje, který je v pravomoci Člena, vyžádá, bude vládu tohoto Člena informovat. Kterýkoli Člen odpoví bezodkladně a úplně na jakoukoli žádost konzultační skupiny expertů o takovou informaci, kterou konzultační skupina expertů považuje za potřebnou a přiměřenou.
5. Sporné strany budou mít přístup ke všem příslušným informacím, poskytnutým konzultační skupině expertů, pokud nemají důvěrnou povahu. Důvěrné informace, poskytnuté konzultační skupině expertů, nebudou zveřejněny bez formálního souhlasu vlády, organizace nebo osoby, která informace poskytla. V případě, že tyto informace byly konzultační skupinou expertů požadovány, ale zveřejnění těchto informací nebylo konzultační skupině expertů povoleno, bude vládou, organizací nebo osobou, která je poskytla, zpracován jejich nedůvěrný výtah.
6. Konzultační skupina expertů předloží sporným stranám návrh zprávy s cílem získat jejich připomínky a vzít je v úvahu, pokud to bude přiměřené, v závěrečné zprávě, která bude předána, jakmile bude předložena skupině odborníků, sporným stranám. Závěrečná zpráva konzultační skupiny expertů má pouze povahu poradní.

ISAP ISAP ISAP ISAP ISAP